

	Silius Italicus Punica 7.157-217 en 260-267	Pieter van den Broek - Nazoco VCN 2018
160	Vertit iter Daunique retro tellure relicta campanas remeat notus populator in oras. Hic uero, intrauit postquam uberis arua Falerni (diues ea et numquam tellus mentita colono) Addunt frugiferis inimica incendia ramis.	[Hannibal] verlegt zijn route en verlaat het land van Daunus. ¹ Als plunderaar keert hij terug naar Campanische streken. Toen hij de overvloedige akkers van Falernus betrad - een rijk gebied dat nooit zijn bewerker teleurstelt - gaven ze vruchtdragende takken prijs aan vijandig vuur.
165	Haud fas, Bacche, tuos tacitum tramittere honores, quamquam magna incepta uocent. Memorabere, sacri largitor laticis, grauidae cui nectare uites nulli dant prelis nomen praeferre Falernis. Massica sulcabat meliore Falernus in aeuo ensibus ignotis senior iuga. Pampinus umbras nondum uuae uirides nudo texebat in aruo, pocula nec norant sucis mulcere Lyaei.	Goddeloos, Bacchus, zou het zijn uw eerbewijzen te verzwijgen, ook al wacht mij een epische taak. Herinnerd zult u worden, schenker van heilig vocht. Tot uw eer dulden de ranken, behangen met nectar, geen wijn boven de Falernische wijnpers. Ooit, in een betere tijd, ploegde Falernus, een oudere man, bergweides van de Massicus. Met zwaarden was hij onbekend. Nog niet wierp wijngaardloof z'n groene schaduw over kale akkers. Bekers kenden niet de aangename drank van de Bevrijder ² .
170	Fonte sitim et pura soliti defendere lympha. Attulit hospitio pergentem ad litora Calpes extremumque diem pes dexter et hora Lyaeum, nec pigritum paruosque lares humilisque subire limina caelicolam tecti. Cepere uolentem fumosi postes et ritu pauperis aeui ante focus mensae, laetus nec senserat hospes aduenisse deum, sed enim de more parentum grato cursabat studio instabatque senectae, donec opes festas puris nunc poma canistris composuit, nunc irriguis citus extulit hortis	Een bron of heldere beek verdreef hun dorst, zo was de gewoonte. Terwijl hij op weg was naar de kusten van Calpe, ³ leidde gelukkig toeval de Bevrijder aan het eind van de dag naar dit gastvrije huis. Niet schaamde de god zich dit onderkomen met kleine huisgoden en lage drempels te betreden. Zwartgeblakerde deurposten ontvingen de welwillende gast en naar gewoonte van deze arme tijd stond de eettafel bij de haard. De vreugdevolle gastheer had de komst van een god niet gemerkt, maar rende volgens oud gebruik vol goedmoedige ijver rond en stelde zijn ouderdom op de proef. Als feestmaal plaatste hij appels in schone mandjes, dan weer bracht hij snel uit zijn beregende moestuin

¹ Apulië

² Bacchus

³ Gibraltar

185	rorantes umore dapes. Tum lacte fauisque distinxit dulces epulas nulloque cruore polluta castus mensa Cerealia dona attulit ac primum Vestae decerpsit honorem undique et in mediam iecit libamina flammam.	groenten bedekt met druppeltjes dauw. Met melk en honingraten kleedde hij de zoete maaltijd aan en zette vol eenvoudig Ceres' geschenken op tafel, die niet met bloed besmet was. Ter ere van Vesta scheurde hij van elk gerecht het eerste stuk en wierp deze als offer midden in de vlammen van het vuur.
190	desse tuos latices hac sedulitate senili captus, lacche, uetas. subito, mirabile dictu, fagina pampineo spumarunt pocula suco, Pauperis hospitii pretium, uilisque rubenti Fluxit mulctra mero, et quercu in cratera cauata Dulcis odoratis umor sudauit ab uuis.	Dat jouw drank ontbreekt sta jij, Bacchus, niet toe, ontroerd door de ijver van het oudje. Plots, een wonder om te vertellen, schuimden de beukenhouten bekens met sap van wijngaardloof, de beloning voor arme gastvrijheid. Een simpele melkkan stroomde over van rode wijn en in het holle mengvat van eikenhout zweette zoet vocht uit de geurige druiven.
195	"En cape" Bacchus ait "nondum tibi nota, sed olim viticolae nomen peruulgatura Falerni munera" - et haud ultra latuit deus. Inde nitentem lumine purpureo frontem cinxere corymbi et fusae per colla comae, dextraque pependit cantharus, ac uitis thyrsos delapsa uirenti festas Nysaeo redimiuit palmite mensas.	"Neem maar", zei Bacchus, "wat jij nog niet kent, maar ooit beroemd wordt en de naam van wijnboer Falernus zal dragen - een geschenk." Niet langer hield de god zich verborgen. Klimop omkranste zijn gezicht dat straalde met paarsige gloed, haarlokken vielen over zijn nek, een drinkbeker hing losjes aan zijn rechterhand en van zijn staf gleed een wijnrank omlaag, die de feestelijke tafel omkranste met wijnstokken uit Nysus ⁴ .
200	Nec facilis laeto certasse, Falerne, sapor, Postquam iterata tibi sunt pocula, iam pede risum, Iam lingua titubante moues patrique Lyaeo tempora quassatus grates et praemia digna vix intellectis conaris reddere uerbis,	Niet makkelijk is het, Falernus, dit vreugdevolle vocht te weerstaan. Wanneer je beker opnieuw is gevuld, barst je uit in gelach, terwijl je struikelt over je voet en je tong. Je probeert vader de Bevrijder met kloppende slapen ⁵ te bedanken en iets voor hem terug te doen, maar nauwelijks zijn je woorden te verstaan.
205	donec composuit luctantia lumina Somnus, Somnus, Bacche, tibi comes additus. Hinc ubi primo ungula dispersit rores Phaethontia Phoebos	Tenslotte deed de Slaapgod jouw tegenstribbelende ogen toe, de Slaapgod die altijd in jouw bijzijn verkeert, Bacchus. Toen Phaëtons paarden de dauw met de eerste Phoebus verdreven ⁶ ,

⁴ Een berg in het oosten, de geboorteplaats van Dionysus. Het laatste deel van zijn naam wordt vaak aan deze berg gekoppeld.

⁵ Door zijn dronkenschap heeft hij een kloppende hoofdpijn die hij in zijn slapen voelt.

⁶ Hier wordt zonsopgang omschreven. Phaëton → de zoon van de Zonnegod, die als wens de zonnewagen bestuurde, maar daarmee de aarde verschroeide; paarden, letterlijk 'hoef' → nl. van de zonnewagen; Phoebus = Apollo = Zonnegod → zon/licht

210	<p>uuiferis late florebat Massicus aruis miratus nemora et lucentes sole racemos. It monti decus, atque ex illo tempore diues Tmolus et ambrosiis Ariusia pocula sucis ac Methymna ferox lacubus cessere Falernis.</p>	<p>bloeiende berg Massicus wijd en zijd met akkers vol druiven, verbaasd over zijn loof en de trossen door zonlicht beschenen. De reputatie van de berg groeit⁷ en vanaf dan moeten de rijke Tmolus, bekertjes met ambrosiërs vocht uit Ariusia en de krachtige wijn uit Methymna wijken voor Falernische vaten.⁸</p>
215	<p>Haec tum uasta dabat terrisque infestus agebat Hannibal, et sicci stimulabant sanguinis enses Iudificante ducem Fabio. iamque improba castris Ausoniis uota et pugnandi praua libido gliscebant; proni decurrere monte parabant.</p>	<p>Dit land heeft Hannibal toen verwoest, deze akkers maakte hij onveilig. Zijn zwaard dat zonder bloed nog droog is, drijft hem voort. Intussen houdt Fabius de generaal voor de gek. In het kamp van Romeinen groeit de perverse wens en verdorven lust om te vechten. Ze maakten zich klaar van de berg af te rennen.</p> <p><i>Fabius praat op de Romeinen in. Hij overtuigt hen om vast te houden aan de tactiek van de verdraging. Juist een gevecht met Hannibal brengt de Romeinen in gevaar. Dan bedenkt Hannibal een volgende list: hij steekt nog meer wijngaarden in brand, maar laat het land van Fabius onaangetast. Dit moet de indruk wekken dat Fabius stiekem met de Carthagers samenwerkt.</i></p>
260	<p>Sensit cura sagax Poeni fraudisque ueneno aggredditur mentes. Pauca atque haec ruris auiti iugera nec multis Fabius uertebat aratris; Massicus uuiferis addebat nomina glebis. Hinc pestem placitum moliri et spargere causas</p>	<p>De sluwe Carthager doorzag dit. Met giftig bedrog deed hij een aanval op hun vastberadenheid. Fabius had hier een akker, familiebezit, enkele ares, dat hij met weinig ploegen bewerkte. De naam Massicus gaf deze vruchtbare aarde vol druiven cachet. Hier wilde hij de ondergang teweegbrengen en tweespalt zaaien in hun kamp. Met een boosaardig plan bespaarde hij de plek een aanval met vuur en bood daar verdachte vrede, alsof oorlog werd gevoerd volgens een stiekem verdrag.</p>
265	<p>in castra ambiguas. Ferro flammisque pepercit suspectamque loco pacem dedit arte maligna, ceu clandestino traheretur foedere bellum.</p>	

⁷ *Decus* is dubbelzinning: het verwijst zowel naar de mooie wijnranken die letterlijk tegen de berg opgroeien als naar de groeiende reputatie ervan.

⁸ Silius noemt drie bekende wijnstreken: de berg Tmolus ligt in Lydië, het gebied Ariusia op Chios, de stad Methymna op Lesbos.

